

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

13-32-2147/2016
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 17008 датум 9. мај 2016.

На основу члана 138, става 1. Устава Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“, бр. 98/2006) и члана 31, става 2. Закона о Заштитнику грађана („Службени гласник Републике Србије“, бр. 79/2005 и 54/2007), у поступку контроле законитости и правилности рада Министарства унутрашњих послова, покренутом по притужби већег броја грађана, Заштитник грађана

УТВРЂУЈЕ

Полицијска управа за Град Београд Министарства унутрашњих послова није благовремено и ефикасно поступала по пријавама грађана да је организована група униформисаних, опремљених и маскираних лица, учинила низ дела против права грађана на слободу и безбедност, неповредивост физичког и психичког интегритета и имовину. Тако је прекршено право оштећених грађана и на законит и правилан рад органа јавне власти надлежног да остварује и унапређује безбедност грађана и имовине, пружа подршку владавини права и обезбеђује остваривање Уставом и законом утврђених људских и мањинских права и слобода.

У раним јутарњим часовима 25. априла, организована, моторизована група од више десетина црно униформисаних лица под фантомкама, опремљених телескопским палицама и снажним батеријским лампама, привремено је, на око два часа, преузела фактичку власт над делом Београда познатим као Савамаала. У улици коју су запречиле две радне машине, они су применом и претњом примене физичке силе, дрско и насилнички, извлачили грађане из објеката и аутомобила, одузимали им лична средства комуникације, спутавали им кретање, чак и гледање у црна возила без регистарских таблица која су патролирала крајем, претресали аутомобиле и објекте, однели два пиштоља и ловачку пушку које су затекли у једној канцеларији, однели видео записе са камера за обезбеђење, претили затеченим грађанима да никоме не кажу шта се десило. Својом активношћу рашчистили су од људи и обезбедили рушење више објеката које је спроведено помоћу неколико радних машина.

По одласку групе маскираних људи, чим су поново могли да комуницирају и слободно се крећу, више грађана је позвало дежурну службу Полицијске управе за Град Београд, а неки су пешке отишли у Полицијску станицу Савски Венац. Сви су пријавили догађаје у којима се стичу обележја кривичних дела за које се гони по службеној дужности.

Уместо да хитно предузму све прописане и потребне мере и радње ради спречавања могућности даљег угрожавања безбедности грађана и имовине, потраге за лицима и обезбеђења и прегледа места догађаја, оператери дежурне службе Полицијске управе за Град Београд, после консултације са надређенима, упућивали су грађане да се обрате Комуналној полицији и Секретаријату за инспекцијске послове Градске управе Града Београда, иако су знали или били дужни да знају да су ти органи ненадлежни да поступају по пријавама грађана те врсте. Грађани тврде да су звали број Комуналне полиције који су добили од оператера дежурне службе ПУ за Град Београд и да су их одатле упућивали назад на Полицију (што је и правилно). Начелник Комуналне полиције службено је изјавио у овом поступку, међутим, да ни један грађанин ту ноћ није звао Комуналну полицију (законитост и правилност поступања Комуналне полиције Града Београда овај орган даље ће испитати у посебном поступку).

Полицијска станица Савски венац, у коју је физички дошао један од оштећених, вратила га је на лице места са патролом која није обавила уобичајене и потребне полицијске послове и задатке.

Наведени пропусти у раду органа и службеника Полиције нису резултат пропуста појединца, већ су очигледно организовани и спроведени у оквиру раније припремљеног плана и издатих налога. Полицијски службеници и старешине, укључујући начелника Полицијске управе за Град Београд и вршиоца дужности директора Полиције, нису знали, или нису смели да идентитет налогодавца или налогодаваца саопште овом органу.

Полицијска управа за Град Београд није испунила законску обавезу да достави овом органу све податке којима располаже, а који су значаја за поступак који води, односно за остваривање циља превентивног деловања. Уместо тога, неки подаци су стављени на располагање без одлагања; за неке је у Полицијској управи тврђено да не постоје, а овај орган их је нашао међу предатим материјалом; за неке је тврђено да постоје, а нису дати на увид нити накнадно достављени нити је вероватно да постоје. Поједине старешине дале су неистините изјаве, покушавајући да одговорност за пропуст пребаце на најниже извршиоце - у поступку је чињенично утврђено да су говорили неистину. Ускраћивање, односно давање неистинитих података део је напора да се заташка права природа овог случаја.

Имајући у виду утврђене недостатке у раду, Заштитник грађана упућује Министарству унутрашњих послова следеће

ПРЕПОРУКЕ

I

Министарство унутрашњих послова ће без одлагања и ефикасно спровести све потребне мере и радње предвиђене прописима у циљу идентификовања, маскираних, униформисаних лица које су грађани пријавили да су извршили горе наведена дела, као и њихове организаторе и помагаче, те прикупљене податке доставити надлежном тужилаштву.

II

Министарство унутрашњих послова ће, без одлагања, спровести поступак контроле рада Полиције у коме ће, полазећи од пропуста, чињеница и сазнања утврђених у овом поступку, предузети мере из свог делокруга ради установљавања врсте и тежине индивидуалне одговорности запослених у Министарству за пропусте утврђене овим актом и друге пропусте који, евентуално, буду утврђени у вези са предметним догађајем.

III

Министарство унутрашњих послова предузеће мере потребне да се омогући боља заштита од брисања и контрола приступа снимцима позива грађана на дежурни телефонски број Полиције.

IV

Овај акт Министарство унутрашњих послова доставиће, ради превенције сличних догађаја у будућности, свим подручним полицијским управама.

Министарство унутрашњих послова ће, у складу са чл. 31. ст. 3. Закона о Заштитнику грађана, о извршењу препорука обавестити овај орган без одлагања, а најкасније у року од 60 дана.

Разлози:

Заштитник грађана примио је притужбе грађана да су 25. априла 2016. године, у раним јутарњим сатима, почев од 2 часа ујутро, у Савамали, у Београду, у трајању од око два часа били жртве дрског, насилничког, вандалског самовласног понашања организоване групе униформисаних и „фантомкама“ маскираних лица, због чега су звали Полицију, али она није поступала у складу са законом и правилима о њеном раду.

Изјаве грађана су међусобно сагласне, логичне, уверљиве, а притужбе су подносили одвојено, различитих дана и на различите начине. Сви су тражили, односно прихватили могућност да њихов идентитет буде заштићен, у складу са чл. 29. ст. 3. Закона о Заштитнику грађана.

Грађани су у притужбама истицали да су 25. априла око 2 часа ујутро више десетина у црно униформисаних, „фантомкама“ маскираних, палицама и батеријским лампама опремљених лица запосели улицу Херцеговачку у београдском крају Савамала. Довезли су се у више аутомобила, од којих је најмање једно било теренско. Сва возила су била црне боје, тамних стакала и без регистарских таблица. Нека од њих су патролирала улицом, а нека послужила само за долазак и одлазак. Улицу су запречиле две радне машине. Особе под фантомкама су применом и претњом применом физичке силе, дрско и насилнички, извлачили грађане из објеката и аутомобила, одузимали им мобилне телефоне односно СИМ картице, спутавали им кретање, чак и гледање у црна возила која су патролирала крајем, претресали аутомобиле и објекте, однели два пиштоља и ловачку пушку које су затекли у једној канцеларији, пронашли и однели записе са приватног видео надзора, претили затеченим грађанима да ником не кажу шта се десило. За то време, радне машине – багери, порушили су више десетина објеката махом пословне намене.

Грађани су детаљније описали да су маскиране особе биле једнообразно обучене, да су имале телескопске металне палице чији су расклопиви делови били беле боје и

батеријске лампе дужине око 20-30 сантиметара, а да су на место догађаја дошли у аутомобилима црне боје и без регистарских ознака – најмање једном теренском возилу и неколико мањих возила средње класе. Марку и тип возила грађани нису успели да виде јер су их лица под фантомкама спречавала да гледају у њиховом правцу, између осталог и тако што су их приморавали да стављају главу између ногу када су нека од возила пролазила, патролирајући док багери руше. Објекти су рушени радним машинама жуте боје, а претходно су особе под „фантомкама“ на улици извеле све који су се у објектима затекли. Никома нису нанете телесне повреде. Особе под „фантомкама“ су са собом однеле видео-снимач са записима са осам камера једне приватне фирме и видео-запис са оближњих камера у власништву друге фирме.

Након главнине рушења, особе у фантомкама вратиле су мобилне телефоне, односно СИМ картице власницима и ослободиле их, уз претњу да ћуте о ономе што се десило, те аутомобилима брзо напустиле Савамалу. Неки грађани су ипак позвали Полицију преко броја „192“. Са тог броја им је, након интерних консултација, речено да по наређењу „врха Полиције“ треба да се обрате Комуналној полицији и Секретаријату за инспекцијске послове Градске управе Града Београда, и оператер им је дао бројеве телефона. Неки грађани тврде да су звали Комуналну полицију, одакле им је речено да треба да се обрате полицији. Један грађанин пешке је отишао у најближу полицијску станицу – на Савском венцу. Тамо је дао изјаву и возилом двочлане патроле враћен је на лице места.

Председник Скупштине Града Београда Никола Никодијевић изјавио у средствима јавног информисања да ће „надлежни државни органи испитати случај и да ће се брзо добити резултати. Оно што је у овом тренутку суштина јесте да градске службе то нису радиле; оно што је засигурно – нико није пријавио ништа Полицији и оно што је засигурно – нико то није видео још увек, само се своди на причу неколико људи“.

Оцењено је да се притужбама указује на кршење права грађана и посебно некоректно понашање органа управе - непоступање по позивима грађана, упућивање на ненадлежан орган, непредузимање мера и поступака који су предвиђени за такве ситуације и које се, иначе, предузимају, а **на штету права грађана на слободу и безбедност, неповредивост физичког и психичког интегритета и заштиту имовине, као и права на законито, правилно и делотворно поступање органа власти у стварима из њихове надлежности.** Зато је, на основу овлашћења из члана 25. става 5. Закона о Заштитнику грађана („Службени гласник Републике Србије“, број 79/2005 и 54/2007), покренут поступак контроле законитости и правилности рада Министарства унутрашњих послова, ради испитивања да ли је Полицијска управа за Град Београд и законито и правилно поступала по пријавама грађана и да ли у раду Полиције постоје други пропусти у вези са предметним догађајем.

Дана 30. априла 2016. године, од 12 до 15.45 часова, непосредним приступом просторијама, прибављањем писаних и електронских записа и узимањем изјава од поступајућих и руководећих полицијских службеника, прибављени су подаци о раду Полицијске управе за Град Београд Министарства унутрашњих послова у вези са поднетим притужбама. Податке и изјаве су дали: помоћник начелника Полицијске управе за Град Београд за послове полиције Милан Станић, помоћник начелника Полицијске управе за Град Београд за послове криминалистичке полиције Ратко Костић, помоћник начелника Полицијске управе за Град Београд за послове бригаде полиције Небојша Пангић, заменик начелника Дежурне службе Полицијске управе за Град Београд Младен Остојић, шеф смене Дежурне службе која је обављала службу у ноћи између 24. и 25. априла 2016. године Горан Стаменковић и начелник Одељења за телекомуникације Александар Марјановић. На почетку надзора, помоћници начелника Полицијске управе за Град Београд изјавили су да ће та полицијска управа у свему испунити своју обавезу сарадње са Заштитником грађана и да ће и у овом случају дати

све потребне информације о раду Управе и копију целокупне релевантне документације.

На питање да ли је Полицијска управа за Град Београд у ноћи између 24. и 25. априла 2016. године имала сазнања о догађајима који су се током исте ноћи дешавали у Савамали у Београду, помоћник начелника Управе М. Станић изјавио је да га је 25. априла, око 6.45 сати, шеф смене Дежурне службе Управе који је обављао службу те ноћи Горан Стаменковић, телефоном обавестио да је Полицијска управа за Град Београд обавештена о рушењу објеката на простору Савамале и да су грађани упућени на Комуналну полицију Градске управе Града Београда и надлежну инспекцију.

Помоћници начелника Управе М. Станић и Р. Костић потом су изјавили да су 25, 26. и 27. априла Полицијској станици Савски венац биле поднете три пријаве грађана о рушењу објеката на Савамали, да је Полицијска станица Савски венац о томе обавестила јавно тужилаштво, достављајући му копију извештаја, и да је Више јавно тужилаштво у Београду од Првог одељења Управе криминалистичке полиције Полицијске управе за Град Београд након тога затражило прикупљање додатних обавештења.

Од представника Полицијске управе за Град Београд затражене су копије обавештења јавном тужилаштву о догађајима на Савамали, копије поднетих пријава грађана о рушењу и наводним нападима групе лица са “фантомкама” и затражен податак о томе да ли је било обраћања Полицијске станице Савски венац Полицијској управи за Град Београд која су се односила на претходно наведене догађаје и о томе да ли су иста евидентирана. Затражене су копије свих извештаја из службених белешки патрола које су у ноћи између 24. и 25. априла 2016. године обављале службу на подручју Савамале у Београду. Такође су затражени подаци о томе да ли су из Полицијске станице Савски венац у седиште Управе стизале неке информације о спорним догађајима и да ли постоји извештај ноћне смене који је био поднет начелнику Полицијске станице Савски венац.

Представници Управе изјавили су да Полицијска станица Савски венац у вези са спорним догађајима није доставила информације у седиште Управе и да 25. априла 2016. године помоћници начелника Управе нису били обавештени о догађајима у Савамали, осим М. Станића којег је телефоном шеф смене Дежурне службе информисао о пријавама које су се **искључиво односиле на рушење објеката**. Исти су додали да је начелник Полицијске станице Савски венац о догађајима током ноћи био обавештен кроз извештај и сачињене службене белешке поступајуће патроле и усмени рапорт дежурних полицијских службеника.

Представницима Заштитника грађана предата је, уз потврду о предаји бр. 07-498/16, фотокопија следеће документације: 1) службене белешке Полицијске станице Савски венац о обавештењу примљеном од А. А., Д бр. 3228/16, од 26. априла 2016. године; 2) службене белешке Полицијске станице Савски венац о обавештењу примљеном од Б. Б., Д бр. 3226/16, од 27. априла 2016. године; 3) налога за извршење службених задатака Полицијске станице Савски венац, бр. 001759, од 22. априла 2016. године, са делом извештаја патроле који је сачињен по завршетку смене; 4) службене белешке о интервенцији патроле Полицијске станице Савски венац, без назнаке броја, од 25. априла 2016. године; 5) поднеска грађанина В. В. поднетог Полицијској станици Савски венац, насловљеног као захтев за проналажење извршиоца кривичног дела уништења и оштећења туђе ствари из чл. 212 ст. 3 Кривичног законика, на којем се не види датум пријемног печата; 6) службене белешке Полицијске станице Савски венац о разговору са грађанином Г. Г., без назнаке броја, од 28. априла 2016. године, са копијама оружних листова бр., издатих Г. Г. из Д.; 7) извештаја из електронског Дневника догађаја, бр. ДД-222389/16, од 25. априла 2016. године; 8) извештаја из електронског Дневника догађаја,

бр. ДД-223896/16, од 25. априла 2016. године. На предатој документацији није било ознака степена тајности.

У присуству представника Полицијске управе затим су преслушани сви тонски записи разговора грађана и полицијских службеника Дежурне службе Полицијске управе за Град Београд преко тел. броја 192, а који су се односили на спорне догађаје од јутра 25. априла. Преслушани су тонски записи три разговора за које су представници контролисаног органа изјавили да су једини који су се односили на спорне догађаје у Савамали те ноћи.

У првом позиву, који је према наводима представника контролисаног органа био започет у 4.04 часова ујутро, грађанин Ђ. Ђ. изјавио је да су нека непозната лица у Херцеговачкој улици бр. 4, на Савском венцу, везала радника обезбеђења и почела да руше објекте. Потом га је дежурна полицијска службеница упитала: **“Је л’ то Београд на води?”**, на шта је Ђ. Ђ. потврдно одговорио, а дежурна службеница га је замолила да сачека моменат. По наводима представника Управе, овај позив се у том тренутку прекинуо.

У другом позиву, који је који је према наводима представника контролисаног органа био започет у 4.08 часова ујутро, грађанин Ђ. Ђ. изјавио је да је један сат раније тридесетак лица ухватило радника обезбеђења, везало га и одузело му телефон, на шта је дежурна полицијска службеница изјавила: **“Везали га? Није била пријава та. Је л’ то за Е. Е.?”**, на шта је Ђ. Ђ. изјавио да се не ради о том случају, већ да је реч о догађају у Херцеговачкој улици бр. 4. На питање дежурне полицијске службенице о ком је броју реч у Херцеговачкој улици, Ђ. Ђ. је одговорио и рекао да је тридесетак лица са маскама везала радника обезбеђења објекта, отела му телефон и почела багерима да руше објекте у Херцеговачкој бр. 4. На речи дежурне полицијске службенице: **“Чекајте, била је пријава код Газеле моста”**, Ђ. Ђ. је изјавио да не зна за то и поновио да се овај догађај десио у Херцеговачкој бр. 4. **Дежурна полицијска службеница је потом поновила Ђ. Ђ. наводе да је једно лице било везано, на шта се Ђ. Ђ. надовезао и поновио да су та иста лица багерима почела да руше објекте. На питање дежурне полицијске службенице да ли је сад пуштен (одвезан), Ђ. Ђ. је одговорио да је пуштен, али да су објекти порушени. Након што је још једном констатовала да је реч о догађају у Херцеговачкој бр. 4, дежурна полицијска службеница је Ђ. Ђ. замолила да остане на вези. Након тога, она је Ђ. Ђ. обавестила да јој је надређени рекао да обрати Комуналној полицији Града Београда и Скупштини Града Београда, и на крају грађанину Ђ. Ђ. издиктирала број телефона Комуналне полиције.**

У трећем позиву, који је који је према наводима представника контролисаног органа био започет у 4.13 часова ујутро, Ђ. Ђ. од дежурне полицијске службенице је затражио да његов позив буде пребачен у Полицијску станицу Савски венац, на шта му је дежурна службеница одговорила: **“Савски венац... не можемо да Вас пребацимо. Наређење од врха Полиције је да Вам дамо Комуналну полицију, као што Вам је колегиница дала.”** Ђ. Ђ. је на то изјавио: **“Ево сад ја Комуналну полицију зовем, они упућују и кажу да то није њихов проблем и кажу да је то проблем Полиције”**. Након тога дежурна службеница је изјавила да ће питати још једном шефа и позиваоца замолила да остане на вези, уз упозорење да се разговор снима. Након тога, она је позиваоцу изјавила следеће: **“Господине, јавићемо ми надлежнима, па ће Вас неко обавестити на овај број.”**

Даље је затражено да се преслушају тонски записи разговора између дежурних полицијских службеница и шефа смене Дежурне службе, **на шта су представници контролисаног органа изјавили да се ти разговори не снимају, по налогу Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности.**

Након преслушавања наведених аудио-снимака, уз потврду бр. 03/16/7 бр. 198/16, преузет је компакт-диск на којем се налазе преслушани снимци.

Извршен је увид у регистар преслушавања снимака са броја (011)192 и констатовано да у регистру нема података о томе да су наведени снимци раније били преслушавани.

На питање да ли постоји техничка могућност да поједини позиви на број (011)192 буду обрисани из система, начелник Одељења за телекомуникације је одговорио потврдно.

На питање да ли је Управа до дана вршења надзора спроводила одређене радње по поднетом захтеву јавног тужилаштва за прикупљање потребних обавештења представници контролисаног органа изјавили су да немају сазнања да јесте и да је захтев „тек стигао“.

На питање, одговорено је да Сектор унутрашње контроле Министарства унутрашњих послова није вршио надзор над радом Полицијске управе за Град Београд овим поводом.

Даље је обављен разговор са шефом смене Дежурне службе Управе која је у ноћи између 24. и 25. априла вршила службу, Гораном Стаменковићем. Он је изјавио да је у ноћи између 24. и 25. априла 2016. године, радио ноћну смену у Дежурној служби Управе, да је у раним јутарњим сатима 25. априла 2016. године, почев од 3.20 или 3.30 часова, Дежурна служба Полицијске управе за Град Београд путем телефонског броја (011)192 примила више позива грађана који су се односили на догађаје у Савамали. Стаменковић је казао да се сећа да су неки од тих позива били упућени са бројева 06х и 06х мобилне мреже, и да су позиваоци били грађани Ђ. Ђ. и З. З., који је (З. З.) дежурној полицијској службеници рекао да је на подручју Савамале видео сумњива лица. Именовани је додао да су ови грађани били упућени на Комуналну полицију и Скупштину Града, а да је након навода о фантомкама колегиница из Дежурне службе, око 4.30 часова, упутила патролу Полицијске станице Савски венац на место догађаја, која је Дежурну службу Управе потом известила да је уочила да су објекти **површине око 45 метара квадратних** на Савамали срушени и да на месту догађаја није било присутних лица, о чему је сачињена службена белешка полицијских службеника који су поступали. **На питање да ли му је колегиница из Дежурне службе која је разговарала са грађанима телефоном пренела навод позиваоца да је најмање један грађанин био лишен слободе од стране групе непознатих лица на подручју Савамале, Стаменковић је изјавио да о томе није био обавештен већ да је од дежурних службеница само био обавештен о пријавама о рушењу објеката на том простору, због чега их је упутио да подносиоце пријава упуте на градске органе – Комуналну полицију и градску грађевинску инспекцију.** Стаменковић је изјавио да је формирањем Комуналне полиције, један део послова који је раније био у надлежности Полиције, “прешао у њену надлежност”, и примера ради навео: бацање смећа, пуштање гласне музике, паркинг у Граду, проблеми у јавном градском саобраћају и сл.

На питање у којим случајевима шеф смене Дежурне службе Управе разговара са грађанима који се Полицији обраћају позивом на број телефона (011)192, Стаменковић је одговорио да су то ситуације када постоји проблем у комуникацији између дежурног службеника и позиваоца, када је позивалац незадовољан радом дежурног службеника или у случајевима када је, по процени дежурног службеника, то потребно.

Затражено је да се до среде, 4. маја 2016. године, Заштитнику грађана на телесном носачу (компакт-диску) достави снимак разговора извесног Е. Е. и дежурног службеника Дежурне службе Управе, којег је оператерка помињала у разговору са Ђ. Ђ. Представници контролног органа су изјавили да ће исти бити достављени првог наредног радног дана.

Преслушавањем аудио-снимака разговора које су представници Полицијске управе за Град Београд на компакт-диску предали представницима Заштитника грађана, утврђено је ипак да постоје забележени разговори између дежурних полицијских службеница и шефа смене Дежурне службе Полицијске управе за Град Београд, у којима су га полицијске службенице благовремено обавестиле о примљеним обавештењима која су указивала на радње које представљају кривична дела, између осталог и дела противправног лишења слободе на подручју Савамале.

На аудио-снимку позива који је током надзора преслушан као други по реду, поред разговора између Ђ. Ђ. и дежурне полицијске службенице који је преслушан током надзора, чује се и разговор дежурне полицијске службенице и лица којем се она обраћа речима: "Шефе, имамо још један позив из Херцеговачке бр. 4, ово је нешто ново. Позива Ђ. Ђ. и каже да су његовог радника везали једно сат времена и одузели му телефон да никога не позива и опет су срушили неке објекте код Херцеговачке број 4." На питање тог лица где је то, оператерка је поновила: "Херцеговачка бр. 4, Савски венац. То је оно Београд на води, шефе" и упитала: "Исто да поступим као што је било и са оним?", надређени јој је одговорио: "Тако је".

На аудио-снимку позива који је током надзора преслушан као трећи по реду, поред разговора између Ђ. Ђ. и дежурне полицијске службенице који је преслушан током надзора, чује се и разговор дежурне полицијске службенице и лица којем се она обраћа речима: "Шефе, Биља, само једна помоћ. Ово што ми Ивана јавила, овај што је везан доле... Зове Комуналну, одбили су га. Јел` ништа да му не дајемо, ништа?", и које одговара: "Па ништа." Након што је дежурна службеница поновила да је Комунална полиција "одбила" позиваоца и да он „сад зове овде да пита шта да ради“, надређени ју је упитао: "Па чекај, је л' су га пустили? Је л' још везан?", а дежурна полицијска службеница му је одговорила: "Везан је, везан је, да." Након тога је надређени дежурној службеници одговорио: "Везан је, а, ај јавићу ти.", а затим се упитно обраћа непознатом саговорнику са „Горанче...“.

На аудио-снимку позива који је Заштитнику грађана достављен накнадно, 5. маја 2016. године, а за који из акта Полицијске управе за Град Београд, 03/16/7 број 214-543/16 од 5. маја 2016. године, произлази да је започет 25. априла 2016. године, у 3.21 часова ујутро, чује се да грађанин И. И. дежурној полицијској службеници пријављује да је код њега дошао, усплахирен, чувар који „доле чува клуб, значи игралиште и једну кућицу од фирме *Jetoil* [...] и каже дошла нека банда, [...] њих десеторица, и каже са фантомкама, каже руше све живо, њега отерали“. Дежурна полицијска службеница је позиваоца упитала: „А шта руше, контејнере?“, на шта је И. И. одговорио: „Ма не, руше, руше кућицу, онај бивши клуб, значи зграда клуба“. На питање службенице који је то клуб и како се зове чувар о коме је реч, И. И. је одговорио да је у питању „Железничар“, испод Газеле, и да се лице зове Е. Е. У наставку снимка се чује разговор дежурне полицијске службенице и шефа смене Дежурне службе којем дежурна службеница преноси да је радник „Београда на води“ рекао да је до њега дошао неки чувар клуба и куће која се чува ради тог рушења и да је пријавио десетак лица са „фантомкама“ која су дошла да руше ту кућу и тај клуб. Шеф је на то упитао: „Добро, шта каже? Како?“, а дежурна му је поновила наводе о десет лица са „фантомкама“ која су дошла да руше кућу и клуб испод Газеле. На питање шефа смене ко је пријавилац, дежурна службеница га обавештава да је реч о И. И, што шеф смене записује. Након што је дежурна службеница поновила да је до позиваоца дотрчао радник који чува те објекте, „тај клуб и ту кућу и која још није...“, аудио-снимак се прекида.

У службеној белешци о интервенцији полицијских службеника Полицијске станице Савски венац, без ознаке броја, од 25. априла 2016. године, стоји да је 25. априла 2016. године у 4.10 часова, патрола од стране (*шифра дежурне службе - нап. ЗГ*) упућена у улицу Браће Крсмановића б. б, на позив лица Е. Е. које је дошло у просторије Полицијске станице Савски венац и пријавило да је порушен објекат који обезбеђује, да

је лице Е. Е. члановима патроле у даљем разговору изјавило да су око 2.30 часова, у улици Браће Крсмановића б. б, дошла четири возила у којима је било 12 непознатих лица са „фантомкама“ на главама и два велика багера, да су му три лица са „фантомкама“ пришла и од њега затражила да им преда своје мобилне телефоне и из истих извадила картице, након чега су му вратила телефоне и рекла му да се удаљи са места догађаја. У наставку службене белешке су наведени подаци о фирми у чијем је власништву порушени објекат, оцена да је површина порушеног објекта око 45 метара квадратних, и навод да се ова фирма „налази у судском спору са државом“. На крају службене белешке стоји да је „о свему обавештена (шифра дежурне службе – нап. ЗГ) која је наложила да се лица упуте на Комуналну полицију и инспекцијске органе, као и да на лице места излази екипа ЕДБ-а.“

У службеној белешци Полицијске станице Савски венац о обавештењу примљеном од грађанина А. А., Д бр. 3228/16, од 26. априла 2016. године, А. А. је изјавио, поред осталог, да му је у канцеларији порушеног објекта обијен радни сто из кога су отуђена два пиштоља и ловачка пушка.“

Дана 4. маја обављен је телефонски разговор са начелником ПУ за Град Београд, Веселином Милићем, који је истакао да је на годишњем одмору и упутио на друге полицијске представнике. У другом минуту разговора, док су оба саговорника још увек причала, у слушалицама се зачула репродукција самог почетка разговора, те је разговор прекинут.

Шестог маја 2016. године обављен је разговор са вршиоцем дужности директора Полиције Владимиром Ребићем. После рекапитулације догађаја, Ребић је, на питање, изјавио да није донео одлуку да Полиција те ноћи не поступа по пријавама грађана са подручја Савамале, иако је дежурна полицијска службеница грађанима у снимљеном разговору поменула „врх Полиције“. Он је додао да је о збивањима на Савамали обавештен „сутрадан око 12 сати“, да је преслушао аудио-снимке разговора Дежурне службе Полицијске управе за Град Београд и да поступање Полицијске управе за Град Београд види као „смушену активност“. Ребић је изјавио да постоји могућност да су дежурни полицијски службеници на пријаве грађана неправилно поступили вођени тиме што су телефонске пријаве грађана биле примљене у време када су радње рушења и деловања лица под „фантомкама“ на местима догађаја већ биле окончане. Ребић је казао и да је једна полицијска патрола Полицијске станице Савски венац те ноћи излазила на место догађаја и о затеченом обавестила Одсек за вршење увиђаја, **чији су службеници изјавили да током ноћи неће извршити на увиђај „пошто варнички“.**

В. Ребић је даље изјавио да је Полицијска управа за Град Београд обавестила јавно тужилаштво о догађајима у раним јутарњим сатима 25. априла на Савамали достављањем тзв. Д-извештаја, и да је јавно тужилаштво потом тој Управи наложило прикупљање потребних обавештења. Ребић је додао и да је наложио да се у расветљавању овог случаја „скину“ камере са све околних места како би се могао утврдити правац доласка и одласка лица под „фантомкама“ и багера са места догађаја.

Ребић је закључио да догађаји који су се догодили током јутра 25. априла на Савамали „не превазилазе ниво Полицијске управе за Град Београд“, односно да нису таквог значаја који би захтевао ангажовање Дирекције Полиције.

* * *

Чланом 25. Устава Републике Србије зајемчена је неповредивост физичког и психичког интегритета. Устав јемчи да је физички и психички интегритет неповредив, те да нико не може бити изложен мучењу, нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању, нити подвргнут медицинским или научним огледима без свог слободно датог пристанка.

Чланом 27. Устава Републике Србије јемчи се право свакога на слободу и безбедност. Према Уставу, свако има право на личну слободу и безбедност, а лишење слободе допуштено је само из разлога и у поступку који су предвиђени законом.

Чланом 58. Устава јемчи се право на имовину, и то мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона. Право својине може, према Уставу, бити одузето или ограничено само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне, а законом се може ограничити начин коришћења имовине. Одузимање или ограничење имовине ради наплате пореза и других дажбина или казни, дозвољено је само у складу са законом.

Чланом 198. Устава прописано је да појединачни акти и радње државних органа, организација којима су поверена јавна овлашћења, органа аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, морају бити засновани на закону.

Чланом 2. Закона о полицији („Службени гласник Републике Србије“, бр. 6/2016), прописано је да су унутрашњи послови законом утврђени послови државне управе, које обавља Министарство, а чијим обављањем се остварује и унапређује безбедност грађана и имовине, пружа подршка владавини права и обезбеђује остваривање Уставом и законом утврђених људских и мањинских права и слобода, као и други, са њима повезани послови из утврђеног делокруга и надлежности Министарства.

Чланом 3. истог закона прописано је да је Полиција централна организациона јединица Министарства која у обављању унутрашњих, односно полицијских послова, штити и унапређује безбедност грађана и имовине, поштујући Уставом зајемчена људска и мањинска права и слободе и друге заштићене вредности у демократском друштву, уз могућност на Уставу и закону засноване употребе средстава принуде.

Чланом 23. истог закона прописано је да се руковођење и одговорност у Дирекцији полиције заснива на начелу једностарешинства и субординације.

Чланом 25. истог закона прописано је да су послови полицијске управе, поред осталог, да на подручју општине, односно града, у којој је њено седиште непосредно обавља полицијске и друге унутрашње послове и остварује локалну сарадњу, усклађује, координира и усмерава рад полицијских станица/испостава и обезбеђује остваривање локалне сарадње и одговорности, врши контролно инструктивну делатност рада својих организационих јединица и учествује по потреби у обављању послова из делокруга полицијских станица.

Чланом 26. истог закона прописано је да полицијска станица непосредно обавља полицијске и друге унутрашње послове и остварује сарадњу на подручју општине за које је образована у саставу полицијске управе.

Чланом 30. истог закона прописано је да су полицијски послови део унутрашњих послова које обавља Полиција, применом полицијских мера и радњи и полицијских овлашћења. Полицијски послови, у смислу овог закона, поред осталих, јесу: безбедносна заштита живота, права и слобода грађана, заштита имовине, као и подршка владавини права; откривање и расветљавање кривичних дела, прекршаја и престапа; откривање и хапшење учинилаца кривичних дела и прекршаја и других лица за којима се трага и привођење надлежним органима, обезбеђивање доказа, њихова анализа, криминалистичко форензичко вештачење употребом савремених форензичких метода и евиденција.

Чланом 31. истог закона прописано је да полиција обавља полицијске послове са циљем и на начин да свакоме обезбеди једнаку заштиту безбедности, права и слобода, примењујући закон и уставно начело владавине права.

Чланом 32. истог закона прописано је да се обављање полицијских послова заснива на начелима професионализма, деполитизације, сарадње, економичности и ефикасности, законитости у раду и сразмерности у примени полицијских овлашћења, као и других начела којима је уређено деловање органа државне управе, деловање државних службеника и поступање у управним стварима.

Чланом 58. истог закона прописано је да је полицијски службеник дужан да прими пријаву о учињеном кривичном делу и прекршају. Примљену кривичну пријаву полицијски службеник одмах доставља надлежном јавном тужиоцу у складу са Закоником о кривичном поступку, а пријаву која садржи елементе прекршаја организационој јединици Полиције надлежној за послове прекршаја.

Чланом 99. истог закона прописано је да кад полицијски службеник сазна за извршење кривичног дела, прекршаја или другог догађаја поводом којег је потребно непосредним опажањем утврдити или разјаснити чињенице, овлашћен је да обезбеди место догађаја до доласка службеног лица одговарајућег органа, односно изврши увиђај или реконструкцију догађаја, применом криминалистичко тактичких и техничких метода и средстава. Изузетно, полицијски службеник може да изврши преглед места догађаја ради заштите од уништења предмета који могу послужити као доказ, задржавања лица и откривања учиниоца, помоћи оштећеном, као и прикупљању обавештења у вези са кривичним делом, прекршајем или догађајем, водећи рачуна да не наруши место догађаја. Полицијски службеник овлашћен је до окончања прегледа, а најдуже шест часова, да задржи лице за које процени да може да пружи обавештења важна за разјашњавање догађаја или за предузимање спасилачких активности, ако је вероватно да се обавештења не би могла касније прикупити или се не би могло обезбедити присуство лица које може предузети спасилачке активности. Ради заштите жртава кривичног дела, оштећених због прекршаја или другог догађаја и у циљу заштите интереса поступка, полицијски службеник овлашћен је да забрани снимање места догађаја.

Чланом 286. Законика о кривичном поступку („Службени гласник Републике Србије“, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014) прописано је да ако постоје основи сумње да је извршено кривично дело за које се гони по службеној дужности, полиција је дужна да предузме потребне мере да се пронађе учинилац кривичног дела, да се учинилац или саучесник не сакрије или не побегне, да се открију и обезбеде трагови кривичног дела и предмети који могу послужити као доказ, као и да прикупи сва обавештења која би могла бити од користи за успешно вођење кривичног поступка. У циљу испуњења наведених дужности, овим закоником је прописано да полиција може да тражи потребна обавештења од грађана, да изврши потребан преглед превозних средстава, путника и пртљага, да за неопходно потребно време, а најдуже до осам часова ограничи кретање на одређеном простору, да предузме потребне мере у вези са утврђивањем истоветности лица и предмета, да распише потрагу за лицем и предметима за којима се трага, да у присуству одговорног лица прегледа одређене објекте и просторије државних органа, предузећа, радњи и других правних лица, оствари увид у њихову документацију и да је по потреби одузме, да предузме друге потребне мере и радње. О чињеницама и околностима које су утврђене приликом предузимања појединих радњи, а могу бити од интереса за кривични поступак, као и о предметима који су пронађени или одузети, сходно одредбама Законика саставиће се записник или службена белешка.

По налогу судије за претходни поступак, а на предлог јавног тужиоца, полиција може у циљу испуњења наведених дужности прибавити евиденцију остварене телефонске комуникације, коришћених базних станица или извршити лоцирање места са којег се обавља комуникација. О предузимању ових мера и радњи полиција одмах, а најкасније у року од 24 часа након предузимања, обавештава јавног тужиоца. Лице према коме је

примењена нека од потоњих мера и радњи има право да поднесе притужбу надлежном судији за претходни поступак.

Чланом 132. Кривичног законика („Службени гласник Републике Србије“, бр. 85/2005, 88/2005, 107/2007, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014), у Групи кривичних дела против слобода и права човека и грађанина, предвиђено је кривично дело противправног лишења слободе. Ово дело чини онај ко другог противправно затвори, држи затвореног или му на други начин противправно одузме или ограничи слободу кретања. Тежи облици овог кривичног дела постоје ако радњу овог кривичног дела учини службено лице злоупотребом свог положаја или овлашћења, или ако је противправно лишење слободе трајало дуже од тридесет дана или је вршено на свиреп начин или је лицу које је противправно лишено слободе услед тога тешко нарушено здравље или су наступиле друге тешке последице. Најтежи облик дела ће постојати ако је услед основног или неког од тежих облика наступила смрт лица које је противправно лишено слободе.

Чланом 204. Кривичног законика, у Групи кривичних дела против имовине, прописано је дело тешке крађе. Ово кривично дело ће постојати ако је кривично дело крађе из члана 203. тог законика извршено: обијањем или проваљивањем затворених зграда, станова, соба, каса, ормана или других затворених простора или савлађивањем механичких, електронских или других већих препрека; од стране групе; на нарочито опасан или нарочито дрзак начин; од стране лица које је при себи имало какво оружје или опасно оруђе ради напада или одбране; за време пожара, поплаве, земљотреса или другог удеса; искоришћавањем беспомоћности или другог тешког стања неког лица.

У члану 344. Кривичног законика, у Групи кривичних дела против јавног реда и мира, прописано је кривично дело насилничког понашања. Ово кривично дело чини онај ко грубим вређањем или злостављањем другог, вршењем насиља према другом, изазивањем туче или дрским или безобзирним понашањем значајније угрожава спокојство грађана или теже ремети јавни ред и мир. Тежи облик овог кривичног дела постоји ако је основни облик дела извршен у групи или је при извршењу дела неком лицу нанесена лака телесна повреда или је дошло до тешког понижавања грађана.

У поступку контроле утврђене су чињенице и околности које недвосмислено указују да је у раним јутарњим часовима 25. априла у београдском насељу Сававала већем броју грађана прекршено права грађана на слободу и безбедност, неповредивост физичког и психичког интегритета и заштиту имовине, и то дрским и насилничким, вандалским понашањем веће групе маскираних лица, а да надлежни државни орган – Полиција при Министарству унутрашњих послова, није предузимала мере и радње које су за такав случај прописане и потребне.

С обзиром на све околности и тежину случаја, оцењено је да се ради о организованом кршењу права грађана, усклађеном на више нивоа и између више државних и недржавних субјеката, што посебно забрињава.

Због свега наведеног, у складу са чл. 31. ст. 1, 2, 3 и 4. Закона о Заштитнику грађана утврђени су недостаци у раду органа управе на штету права грађана како је већ наведено, и дате су препоруке о томе како би уочене недостатке требало отклонити.

